

Michał Targowski*

Rok flisactwa w działaniach Towarzystwa Miłośników Torunia

The Year of Rafting in the activities
of the Friends of Toruń Society

Jahr des Flößereiwesens in den Aktivitäten
des Vereins der Toruń Liebhaber

21 września 2023 r. Rada Miasta Torunia przyjęła stanowisko, na mocy którego rok 2024 został ogłoszony „Rokiem flisactwa w Toruniu”. Decyzja w tej sprawie miała bezpośredni związek z faktem wpisania tradycji flisackich na Reprezentatywną Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO, do czego doszło w 2022 r. W starania podejmowane w 2024 r. przez różne środowiska i instytucje w celu wzbogacenia oferty kulturalnej i turystycznej Torunia o wydarzenia i projekty związane z dziedzictwem flisaków i innych „ludzi Wisły” włączyło się również Towarzystwo Miłośników Torunia.

Warsztaty dla branży turystycznej

Pierwszym działaniem zrealizowanym przez ToMiTo w ramach „Roku flisactwa w Toruniu” były trzydniowe warsztaty dla branży turystycznej

* Adiunkt w Instytucie Historii i Archiwistyki na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, wiceprezes Towarzystwa Miłośników Torunia. ORCID: 0000-0002-6525-0604.

„Śladami toruńskich flisaków”, adresowane do osób pracujących i planujących podjąć pracę w obsłudze turystów, a także do wszystkich zaangażowanych w popularyzację i ochronę materialnego i kulturowego dziedzictwa pozostawionego w Toruniu przez flisaków.

Zajęcia warsztatowe trwały trzy dni. Pierwszego z nich – 9 kwietnia – uczestnicy warsztatów wysłuchali wykładu „Flisacy i flisactwo na Wiśle. Historia, organizacja, folklor” przygotowanego przez dr. Artura Trapszyca z Muzeum Etnograficznego w Toruniu oraz prelekcji dr. Michała Targowskiego pt. „Toruń i Wisła w dziejach”. Drugi blok zajęciowy odbył się 11 kwietnia. W jego programie znalazła się wizyta w toruńskim Porcie Zimowym, podczas której o historycznej i współczesnej infrastrukturze portowej Torunia opowiadał Władysław Kołybski, Dyrektor Zarządu Zlewni w Toruniu funkcjonującego w ramach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Następnie uczestnicy warsztatów odbyli pod kierunkiem dr. Michała Targowskiego spacer tematyczny po toruńskiej starówce, podczas którego zapoznali się z metodyką oprowadzania po Toruniu wycieczek o tematyce flisackiej i wiślanej. W sobotę 13 kwietnia zorganizowane zostały ostatnie zajęcia, tym razem połączone z rejsem tradycyjnymi wiślanskimi łodziami. Celem wyprawy była wizyta w Parku Etnograficznym w Kaszczorku. O przechowywanych w tym miejscu eksponatach związanych z życiem i pracą wodniaków z wielką pasją i zaangażowaniem opowiadała Dorothea Kunicka, pracowniczka Muzeum Etnograficznego w Toruniu. Okazją do poszerzenia wiedzy i nabycia nowych kompetencji stała się również sama podróż Wisłą, podczas której uczestnicy zaznajomili się z zasadami bezpieczeństwa i pracy z grupą na łodzi oraz dowiedzieli się wielu ciekawostek o mijanych miejscach związanych z ludźmi Wisły, położonych na obu brzegach rzeki w rejonie między ujściem Drwęcy a przystanią AZS.

Organizacja warsztatów była dla ToMiTo źródłem satysfakcji i wartościowych doświadczeń płynących z zacieśnienia współpracy z innymi instytucjami i środowiskami zaangażowanymi od lat w promocję flisackiego dziedzictwa. Szczególne znaczenie miał w tym kontekście merytoryczny i organizacyjny wkład wniesiony przez współczesnych toruńskich flisaków – Jakuba Gołębiewskiego, prezesa Fundacji Wolna Wisła,

a także Marcina Karasińskiego, dyrektora Festiwalu Wisły i członka zarządu Nadwiślańskiej Organizacji Turystycznej. Oba panom bardzo dziękujemy za okazaną pomoc.

Quest

Z myślą o znacznie większej liczbie odbiorców Towarzystwo Miłośników Torunia przygotowało formularz questu „Śladami flisaków w Toruniu”, opublikowany w wersji drukowanej i cyfrowej, udostępnionej na stronach internetowych tomito.torun.pl oraz visittorun.com. Rozwiązanie zawartych w nim zadań wymaga dotarcia do sześciu obiektów na toruńskiej starówce i wiślanym nabrzeżu związanych z flisackim dziedzictwem – Bramy Mostowej i sąsiadującego z nią Szwedzkiego Spichrza, limnigrafu, średniowiecznego zegara na wieży kościoła św. Janów oraz Kamienicy pod Turkiem (z płaskorzeźbą Grubej Maryny) i fontanny ze statuetką flisaka na Rynku Staromiejskim. Scenariusz questu opracował Michał Targowski.

Gra terenowa

Quest „Śladami flisaków w Toruniu” stał się osnową, wokół której ToMiTo zorganizowało pod tym samym tytułem grę terenową dla mieszkańców Torunia i turystów. Odbyła się ona w sobotę 19 października 2024 r. na terenie toruńskiej strefy UNESCO. Uczestnicy musieli nie tylko samodzielnie rozwiązać łamigłówki z questu, lecz także zadania, które otrzymywali od napotkanych animatorów przebranych za historyczne postaci ludzi Wisły – flisaków, szyprów, tragarzy portowych i kupców¹. Do największych wyzwań należało wyuczenie się na pamięć fragmentu poematu *Flis* Sebastiana Klonowica oraz wykazanie się umiejętnością liczenia w kopach, mendlach i tuzinach. Nie zabrakło również dobrej zabawy przy wykonywaniu zadań zręcznościowych, takich jak

¹ W te role wcielili się: Magdalena Gałuszka, Paweł Mrozek Gliszczynski, Michał Gordon, Artur Kowalczyk Andriej Lysow, Wojciech Ozdoba, Franciszek Rosiewicz i Izzyda Zańko. Scenariusz gry opracował Michał Targowski.

bieg z kamieniem położonym na wiośle, przejście z dużym workiem po chybotliwej belce czy posegregowanie wymieszanych z orzechami ziaren fasoli i grochu. Wszystkie zespoły, które ukończyły grę, otrzymały atrakcyjne nagrody w postaci gier planszowych, książek i pierników.

Wieczór toruński „Flisacy, szyprowie i ludzie Wisły w sztuce Torunia”

Jednym z wydarzeń zorganizowanych przez ToMiTo w związku z obchodami Roku Wisły w Toruniu był Wieczór Toruński z prelekcją dr Katarzyny Krupskiej-Łyczak pt. „Flisacy, sternicy i szyprowie w sztuce dawnego Torunia”. Spotkanie, które odbyło się 11 grudnia 2024 r. w Muzeum Diecezjalnym, zgromadziło około 40 osób, które z uwagą wysłuchały refleksji badaczki na temat obrazów, plaketek wotywnych, odcisków pieczętnych i płaskorzeźb z XVII–XIX w., na których zachowały się przedstawienia toruńskich „ludzi Wisły”. Przy okazji dr Krupska podzieliła się również wieloma informacjami na temat organizacji i funkcjonowania dawnych toruńskich korporacji zrzeszających flisaków, sterników i szyprów. Uczestnicy wydarzenia skorzystali również z okazji zobaczenia ich wizerunków na eksponatach przechowywanych w zbiorach Muzeum. Organizacja spotkania była możliwa dzięki wsparciu Gminy Miasta Toruń, a także dzięki partnerskiej współpracy z gościnnym Muzeum Diecezjalnym, które było współorganizatorem wydarzenia.

Strona internetowa „Flisacki szlak”

Ostatnie tygodnie 2024 r. były w Towarzystwie Miłośników Torunia wypełnione pracą nad jeszcze jednym zadaniem związanym z promocją dziedzictwa flisaków i innych ludzi Wisły w Toruniu – przygotowaniem zawartości strony internetowej poświęconej tej tematyce. Opisy ponad 20 miejsc i obiektów oraz przebieg dwóch proponowanych tras tematycznych opracował Michał Targowski, z kolei toruńscy fotograficy – Szymon Zdziebło i Marcin Karasiński udostępnili dla potrzeb

tego działania wykonane przez siebie zdjęcia. Przygotowane treści znalazły swoje miejsce w Internecie pod adresem www.wolnawisla.pl/flisacki-szlak, a także w postaci wirtualnego przewodnika z wersją audio i mapą dostępnego w ramach aplikacji izi.travel. Partnerem tego ważnego przedsięwzięcia była Fundacja Wolna Wisła.

Podsumowanie

Działania ToMiTo przygotowane w ramach obchodów „Roku flisactwa w Toruniu” cieszyły się dużą frekwencją i zainteresowaniem, okazywanym zarówno przez zwykłych mieszkańców miasta i turystów, jak i toruńskich przewodników. Aktywna obecność tych ostatnich cieszy tym bardziej że to właśnie przedstawiciele tej grupy mają praktyczne możliwości wdrożenia zdobytej wiedzy podczas prezentowania i interpretowania dziedzictwa Torunia.

Realizacja wszystkich wspomnianych wydarzeń i projektów nie byłaby możliwa bez wsparcia finansowego, które Towarzystwo Miłośników Torunia otrzymało w 2024 r. od Gminy Miasta Toruń na realizację zadań publicznych zgłoszonych na konkursy ogłoszone przez Urząd Miasta Torunia. Strona internetowa, gra terenowa, quest i warsztaty branżowe były kluczowymi elementami zadania zatytułowanego: „Śladami flisaków w Toruniu”, a Wieczór Toruński został zorganizowany w ramach zadania „Działalność kulturalna na rzecz miasta Torunia i popularyzacja wiedzy o jego zasłużonych mieszkańcach w 2024 roku”. Nieoceniona okazała się również partnerska pomoc Muzeum Diecezjalnego w Toruniu, Muzeum Etnograficznego w Toruniu, Muzeum Okręgowego w Toruniu oraz Fundacji Wolna Wisła. Wszystkim tym instytucjom, a także osobom zaangażowanym w realizację omówionych przedsięwzięć składamy serdecznie podziękowania za udaną współpracę!

Il. 1. Uczestnicy warsztatów „Śladami toruńskich flisaków” podczas zwiedzania Parku Etnograficznego w Kaszczorku, 13 kwietnia 2024. Fot. Michał Targowski

II. 2. Strona tytułowa questu o tematyce flisackiej

Il. 3. Rozwiązywanie zadania w ramach gry terenowej „Śladami toruńskich flisaków”, 19 października 2024. Fot. Bartosz Filipczyk

Il. 4. Część zespołu realizującego grę terenową, 19 października 2024. Fot. Bartosz Filipczyk

Il. 5. Wieczór Toruński o tematyce flisackiej z udziałem dr Katarzyny Krupskiej-Łyczak, 11 grudnia 2024. Fot. Michał Targowski

